

YMPÄRISTÖVALIOKUNNAN LAUSUNTO 5/2012 vp

Valtioneuvoston selvitys (UTP) kestävän kehityksen konferenssista Rio de Janeirossa 20.—22.6.2012; luonnonvarojen kestävä ja tehokas käyttö (eduskunnan 11.4.2012 pidettävään täysistuntokeskusteluun)

Ulkoasiainvaliokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Ulkoasiainvaliokunta on 22 päivänä helmikuuta 2012 lähettänyt valtioneuvoston selvityksen (UTP) kestävän kehityksen konferenssista Rio de Janeirossa 20.—22.6.2012; luonnonvarojen kestävä ja tehokas käyttö (eduskunnan 11.4.2012 pidettävään täysistuntokeskusteluun) (UTP 2/2012 vp) ympäristövaliokunnalle lausunnon antamista varten.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- ympäristöministeri Ville Niinistö
- ylijohtaja Timo Tanninen ja neuvotteleva virkamies Kerstin Stendahl, ympäristöministeriö
- apulaisosastopäällikkö Pasi Hellman, ulkoasiainministeriö
- ympäristöjohtaja Veikko Marttila, maa- ja metsätalousministeriö
- tutkimusjohtaja Per Mickwitz, Suomen ympäristökeskus
- toiminnanjohtaja Eero Yrjö-Koskinen, Suomen luonnonsuojeluliitto ry
- suojelujohtaja Jari Luukkonen, WWF Suomi.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Luonnonvarojen käyttö ei ole kestävää

Maaailman luonnonvarojen käyttö on kestäättömällä tasolla ja kysyntä kiihtyy edelleen. Noin 60 prosenttia ekosysteemipalveluista on jo uhatuina¹. Tällä hetkellä tarvitaan puolitoista vuotta tuottamaan se määrä uusiutuvia luonnonvaroja, joita ihmiskunta kuluttaa vuosittain. Käytännössä kulutusta ei voi siten enää globaalisti katata uusiutuvien luonnonvarojen avulla. Fossiili-

set polttoaineet ovat luoneet eräänlaisen turvuskurin, mutta niiden ehtyessä riippuvuus luonnonvaroista kasvaa ja ylikulutuksen seuraukset näkyvät yhä selkeämmin.

Ilmastomuutos on yksi näkyvimmistä merkeistä siitä, että ihmiskunta elää yli luonnonvarojensa. Ilmastomuutos myös vaikuttaa uusi-

¹ Millennium Ecosystem Assessment; YK:n aloitteesta tehty 1 360 tieteellisen asiantuntijan arvio maailmanlaajuisesti kansainvälisen ilmastopaneelin IPCC:n toimintamallin mukaisesti toteutettuna.

tuvien luonnonvarojen määrään, laatuun, alueelliseen jakautumiseen ja hyödynnettävyyteen vaikeuttaen luonnonvarojen käytön saamista kestäväälle tasolle. Ihmiskunnan yhteinen, jatkuvasti suureneva hiilijalanjälki muodostaa suurimman osan niin sanotusta ekologisesta jalanjäljestä. Hiilijalanjäljen koko kertoo tuotteen tai palvelun elinkaaren aikana syntyvien kasvihuonekaasujen määrästä. Suomalaisten ekologinen jalanjälki on maailman suurimpia, myös eurooppalaisessa vertailussa.

Globaalisti suurimmiksi ympäristöongelmiksi on todettu ilmastonmuutoksen ja biodiversiteetin häviämisen lisäksi ravinnekuormitus (typpi ja fosfori), valtamerten happamoituminen, yläilmakehän otsonikato, makean veden niukkuus ja kestäättömät maankäytön muutokset. Näistä kestävyiden rajat, planetaariset rajat, on jo ylitetty ilmastonmuutoksen, biodiversiteetin ja typikuormituksen osalta².

Maailman väkiluvun on arvioitu kasvavan 9 miljardiin vuoteen 2050 mennessä. Primäärienergian kulutus kasvaa vastaavasti 45 prosenttia vuoteen 2030 mennessä. Väkiluvun kasvusta johtuen myös luonnonvarojen kysyntä kasvaa jatkuvasti ja käytön tehostamisen hyödyt huonevat kasvavaan tarpeeseen. Eri tahojen tekemät arviot päätyvät aina samaan lopputulokseen; tarvitaan nykyiset luonnonvarat kolminelinkertaisena, jotta maailman kaikille ihmisille voidaan turvata nykyjärjestelmän keinoin teollisuusmaiden elintaso.

Luonnonvarojen kestäättön kulutus on lopulta kaikkien ympäristöongelmien taustalla. Ilmastonmuutoksen ohella vakava luonnonvarojen ylikulutukseen liittyvä haaste on luonnon monimuotoisuuden väheneminen. Monimuotoisen luonto kestää paremmin siihen kohdistuvia paineita. Hyvinvointimme on riippuvainen luonnon tarjoamista palveluista, ns. ekosysteemipalveluista. Näitä ovat niin teollisuuden raaka-aineet, ruoka ja juomavesi kuin luonnossa virkistyttyminenkin.

Näkökulman on oltava samanaikaisesti sekä kansainvälinen että kansallinen. Käytössä olevien ympäristöindikaattorien mukaan vesistöjen tilan parantamisessa ja monissa muissa ympäristötavoitteissa on saatu Suomessa paljon aikaan. Luonnon monimuotoisuuden osalta kielteistä kehitystä ei kuitenkaan ole vielä kyetty kääntämään Suomessakaan, sillä luontotyypeistämme joka toinen ja lajeistamme joka kymmenes on arvioitu uhanalaisiksi. Myös ilmasto- ja energia-politiikassa riittää haasteita.

YK:n kestäävän kehityksen konferenssin Rio+20 tavoitteena kesäkuussa Rio de Janeirosa on uudistaa kansainvälinen sitoutuminen kestäävän kehityksen edistämiseen ja globaaliin hallintaan. Konferenssissa huomio kiinnittyy ennen kaikkea kehitysmaiden ongelmiin, mutta myös teollisuusmaiden on kannettava vastuunsa globaaleista ympäristöongelmista.

Kestävää luonnonvarapolitiikkaa vihreän talouden keinoin

Luonnonvarojen käytön resurssitehokkuuden lisääminen on välttämättömyys kulutuksen saamiseksi globaalisti kestäväälle tasolle. Vihreän talouden ja siihen pohjautuvan liiketoiminnan tulee olla myös ekologisesti ja sosiaalisesti kestävä. Ympäristöhaittojen hallintaan saaminen ja resurssitehokkuuden lisääminen tarjoavat samalla mahdollisuuden parantaa kansantalouden tuottavuutta ja kilpailukykyä. Tulevaisuudessa menestyvät ne yritykset, jotka ratkaisevat maailman ekologisia ja sosiaalisia ongelmia, perustelevat jo maailman johtavat strategia- ja talousasiantuntijat³. Vihreä talous onkin nähtävä keskeisenä kilpailukykytekijänä.

Kansainvälisen oikeuden mukaan valtiot päättävät omien luonnonvarojensa hyödyntämisestä suvereenisti. Globalisoituvassa maailmassa ympäristöongelmien hallintaa ei kuitenkaan voida tarkastella pelkästään kansallisella tasol-

² Rockström et al. 2009. A safe operating space for humanity. *Nature* 46:472–475.

³ Michael Porter and Mark Kramer, Harvard Business Review 01/2011. Creating shared value; how to reinvent capitalism — and unleash a wave of innovation and growth.

la, sillä pitkät tuotanto- ja kulutusketjut välittävät sekä arkisten ostopäätösten että niitä ohjaavien poliittisten päätösten vaikutukset hyvinkin kauas. Tarvitaan sekä kansallista että kansainvälistä luonnonvarapolitiikkaa; toimintaa sekä kansainvälisellä, alueellisella että paikallisella tasolla. Tärkeää on tehostaa myös kansainvälistä ympäristöhallintoa kestävän kehityksen institutionaalisen rakenteen vahvistamiseksi, sillä sen nykyisen rakenteen heikkous on osaltaan syynä olemassa olevien ympäristösopimusten heikkoon täytäntöönpanoon.

Suomella on runsaat luonnonvarat ja siihen perustuen hyvät edellytykset kestävän luonnonvarapolitiikan edelläkävijäksi. Luonnonvarojen käyttöön perustuvan talouskasvun tulee olla kestävän kehityksen periaatteiden mukaista ottaen huomioon sekä ekologinen, sosiaalinen että taloudellinen ulottuvuus. Vihreän talouden keinoin talous- ja ympäristöongelmat ratkaistaan samanaikaisesti, jos taloutta rakennetaan tavalla, joka vähentää päästöjä ja säästää luonnonvaroja. Suomessa on vahvaa ympäristöosaamista ja korkean teknologian vientipotentiaalia. Metsiin, vesihuoltoon ja energiaosaamiseen liittyvän biotalouden osaamisen ympäristöliiketoiminta voi hyödyttää Suomea kansantaloutena, joten kestävän kehityksen vahvistaminen luo meille menestymismahdollisuuksia.

Vihreä talous tulee ottaa Suomen tulevaisuuden visioksi ja toimia johdonmukaisesti ja pitkäjänteisesti tavoitetta kohti. Kestävän kehityksen kolmen eri ulottuvuuden syvälinen integraatio edellyttää johdonmukaista politiikkaa, jossa tavoitteen toteuttaminen tapahtuu yhdenmukaisesti ja aidosti rakenteiden sisällä kaikilla hallinnonaloilla ja politiikan lohkoilla. Järjestelmämuutokset ovat mahdollisia, mutta hitaita. Aikaa tulee olla riittävästi teknologiseen kehitykseen sekä oppimiseen ja sosiaaliseen sopeutumiseen. Kriittisten kynnysarvojen jo tapahtunut ylittyminen korostaa politiikan oikean kohdentumisen merkitystä. On tehtävä oikeita asioita. Uusiutuvien luonnonvarojen käytön voimakas lisääminen fossiilisista luonnonvaroista luopumiseksi muodostaa haasteen luonnon monimuotoisuuden säilymisen ja yleensä kestävän kehi-

tyksen tavoitteiden kannalta. Olennaista on myös osallistava päätöksenteko, jonka kautta voidaan ratkoa luonnonvarojen käyttöön liittyviä ristiriitoja. Luonnonvarojen käyttöön perustuvan toiminnan suuntaaminen rationaalisesti ja hyväksyttävästi edellyttää hyvää, osallistavaa suunnittelua, jolloin voidaan vähentää maankäytöllisesti ristiriitaisia käyttöpaineita.

Energia- ja materiaalitehokkuuden oleellinen parantaminen on välttämätöntä, mutta ei yksin takaa, että talouden kestävä aineellinen mittakaava saavutetaan. Suomen taloudessa energian ja luonnonvarojen kokonaiskulutus on kasvanut talouden kasvua hitaammin eli on tapahtunut irtikytkymistä. Koska luonnonvarojen kulutus kuitenkin kasvaa, ei absoluuttinen irtikytkentä ole toistaiseksi toteutumassa. Taloutta voidaan kutsua vihreäksi vain, jos se toimii luonnon sieto- ja kantokyvyn rajoissa ja turvaa ekosysteemipalvelujen toiminnan. Tosiasia on, että talouden aineellinen mittakaava on lopulta sopeutettava näihin reunaehtoihin.

Tulevaisuudessa on siis Suomessakin ratkaistava, miten turvataan kestävä luonnonvarapolitiikka eli sisällytetään tarvittavat rajoittavat rakenteet lainsäädäntöön. Tärkeää on tunnistaa, että tarvitaan myös mahdollistavia rakenteita vihreän talouden tukemiseksi, investointien ohjautumiseksi vihreää taloutta edistäviin hankkeisiin ja siten elinkeinoelämän rakenteellisen muutoksen edistämiseen. Kehittyvä luonnonvaratalous tarvitsee tuekseen mahdollistavan toimintaympäristön, jossa lainsäädäntö, maankäytön suunnittelu, ympäristövaikutusten arviointi, lupamenettelyt ja hallinnon käytännöt tukevat kestävän luonnonvarapolitiikan tavoitteita luonnonvarojen hoitoon ja käyttöön perustuvissa arvoketjuissa.

EU:n sisämarkkinasääntely rajoittaa osaltaan Suomen mahdollisuuksia esimerkiksi torjua luonnonvarojen hyödyntämiseen perustuvaa ulkomaisten yritysten toimintaa Suomessa. Lainsäädännöllä voidaan kuitenkin jo tällä hetkellä asettaa luonnonvarojen hyödyntämisen reunaehdot ja rajoittaa esimerkiksi veden ottamista, jos vettä ei riitä paikkakunnan omiin vedenottotarpeisiin. Tulevaisuudessa on todennäköistä, että

kansalliset ja paikalliset intressit on otettava erityisellä tavalla huomioon luonnonvarojen hyödyntämisessä. On parasta elinkeinopolitiikkaa, jos esimerkiksi Suomen metsätalous ja maasamme toimiva teollinen toiminta täyttävät kestävän kehityksen kriteerit ja edustavat ekotehokkuudessaan maailman huippua.

Suuren tulevaisuuden haasteen muodostaa arktisen merialueen luonnonvarojen hyödyntäminen ja pohjoisen meritien avautuminen kaupalliselle liikenteelle. Kilpajuoksu arktisten luonnonvarojen hyödyntämiseksi on jo alkanut, ja vaarana on ympäristöllisen ja sosiaalisen kestävyysnäkökulmien laiminlyöminen. Valiokunta korostaa, että arktisen luonnon erityinen haavoittuvuus on otettava huomioon pohjoisten luonnonvarojen hyödyntämisessä. Arktisten merialueiden luonnonvarat ovat pitkälti kartoittamatta, mikä korostaa varovaisuusperiaatteen huomioon ottamisen merkitystä arktisten alueiden luonnonvarojen hyödyntämisessä. Myös alkuperäiskansojen ja muun paikallisen väestön oikeuksien huomioon ottaminen on välttämätöntä osallistavan päätöksenteon ja sosiaalisen kestävyys toteuttamiseksi. Toiminnan suuntautuminen arktiseen ympäristöön on paitsi Suomenkin kannalta tärkeä kysymys myös globaalia politiikkaa edellyttävä kehitys.

Kestävän kehityksen mittaaminen

Seurantamekanismit kestävän kehityksen mittaamiseksi ovat tärkeitä politiikkatoimien vaikuttavuuden arvioimiseksi. Hyvinvointia tulee jatkossa luoda niin, että samalla ehkäistään ympäristöhaittojen ja sosiaalisen pahoinvoinnin aiheutumista. Tarvitaan uusia radikaaleja innovaatioita, jotka ohjaavat nopeasti kohti ympäristön ja luonnonvarojen kannalta kestävää hyvinvoinnin tasoa, ja tätä kehitystä tulee kyetä mittaamaan.

Bruttokansantuotetta pidetään nykyään jo vanhentuneena kasvun mittarina, mikä todetaan myös Rio+20-konferenssin valmisteluasiakirjoissa. Kestävän kehityksen mittaamiseen bruttokansantuote ei sovellu, ja yleisesti onkin tunnustettu, että sitä täydentämään ja rinnalle tarvi-

taan uudentyyppisiä yhdistelmäindikaattoreita kestävän kehityksen seuraamiseksi laajemmin kuin vain kansantalouden näkökulmasta. Tällöin huomioidaan myös ympäristövaikutusten sekä sosiaalisten tekijöiden osuus hyvinvoinnin kehitykseen vaikuttavina asiakokonaisuuksina.

Tavoitteena onkin kehittää aikaisemmista ns. vuosituhattavoitteista (Millennium Development Goals) kestävän kehityksen tavoitteita (Sustainable Development Goals), joiden avulla voitaisiin arvioida toisaalta universaalilla tavalla ja toisaalta eri maiden olosuhteet huomioon ottaen kestävän kehityksen tavoitteiden saavuttamista. Mittarien tarkoituksena ei tule olla valvonnan lisääminen sinänsä, vaan olennaista on mittaamisen avulla suunnata yhteiskunnallinen huomio, keskustelu ja päätöksenteko yhteiskunnan tavoitteiden kannalta tärkeille alueille ja näin vauhdittaa yhteiskunnan kehitystä.

Koska ympäristökustannukset eivät sisälly tuotteiden hintoihin, ne jäävät näkymättömästi rasittamaan yhteiskuntaa. Tavoitteena tuleekin olla ympäristökustannusten saaminen näkyväksi, jolloin syntyy automaattisesti kannustin haittojen vähentämiseksi. Ennalta ehkäisevistä toimista aiheutuvat kustannukset ovat myös yleensä aina vahinkojen korjaamista alemmat, joten on taloudellisestikin perusteltua toimia näin.

Kansainvälisesti suuren huomion sai vuonna 2006 julkaistu maailmanpankin entisen pääekonomistin, Sir Nicholas Sternin raportti, jonka mukaan voimakkaiden, ajoissa toteutettujen ilmastotoimien hyödyt ovat suuremmat kuin niiden kustannukset. Arvion mukaan se, että ilmastomuutoksen hillitsemiseksi tarvittaviin toimiin ei ryhdytä, luo riskin taloudellisen ja yhteiskunnallisen toiminnan merkittävistä häiriöistä, jotka voivat vastata laajuudeltaan maailmansotiin liittyneitä häiriöitä. Mitä aikaisemmin tehokkaihin toimiin ryhdytään, sitä pienemmät ovat aiheutuvat kustannukset.

OECD:n tuoreessa ympäristökatsauksessa vuoteen 2050 arvioidaan toimimattomuuden kustannukset moninkertaisiksi päästöjen vähentämiskustannuksiin verrattuna todeten, että luonnon järjestelmissä on kriittisiä pisteitä, joiden jälkeen vahingollisista muutoksista tulee pe-

ruuttamattomia (kuten lajien katoaminen, ilmastomuutos, pohjaveden liikakulutus, maaperän huonontuminen). Kuitenkaan kaikissa tapauksissa ei vielä täysin ymmärretä näitä rajoja eikä niiden ylittämisen ympäristö-, sosiaali- ja talousseurauksia. Avainhaaste on löytää tasapaino annettaessa selviä poliittisia signaaleja luonnonvarojen käyttäjille ja kuluttajille ja jätettäessä tilaa muutoksille ja sopeutumiselle epävarmuudet huomioon ottaen.⁴

Vastaavasti on pyritty arvioimaan luonnon ekosysteemipalvelujen arvoa. YK:n ns. TEEB-hanke (The Economics of Ecosystems and Biodiversity) kokosi ja tuotti tietoa biologisen monimuotoisuuden ja sen ylläpitämien hyötyjen eli ekosysteemipalvelujen taloudellisesta merkityksestä yhteiskunnille ja kansantalouksille. Parhaillaan on valmistumassa Pohjoismaiden ministerineuvoston rahoittamana selvitys luonnon taloudellisesta roolista ja yhteiskunnallisesta merkityksestä Pohjoismaissa (TEEB-Nordic).

Ekosysteemipalveluiden käsite korostaa yhä vahvemmin yhteiskunnallisen suunnittelun, päätöksenteon ja tutkimuksen kokonaisvaltaisen tarkastelun tärkeyttä. Luonnon tuottamat palvelut eivät koskaan ole vain ekologiaa prosesseja, vaan määrittävät aina suhteessa ihmiseen ja vallitseviin olosuhteisiin. On esitetty paljon huolta sitä kohtaan, että käsite korostaa ihmiselle koituvia hyötyjä ja vahvana menetelmällisenä lähestymistapana on ollut taloudellinen arvottaminen, jolloin taloudellinen näkökulma ylikorostuisi. Arvottamisessa voi kuitenkin olla myös

positiivista muutosvoimaa, jos ymmärrys paitsi luonnon arvokkuudesta sinänsä myös suorasta taloudellisesta merkityksestä yhteiskunnalle vahvistaa ympäristöpolitiikan yhteiskunnallista hyväksyttävyyttä ja konkretisoituu poliittisissa päätöksissä ja niiden perusteluissa.

Kehityspoliitikalla tuetaan luonnonvarojen kestävää käyttöä

Globaalisti yksi suurista haasteista on köyhyyden vähentämisen ja luonnon kantokyvyn rajoihin sopeutuvan kestävä talouden tavoitteiden yhdistäminen. Pääosa maailman köyhimmistä ihmisistä elää luonnonvaroiltaan runsaissa maissa. Kehitysmailla on oikeus kehittyä, mikä edellyttää laadullisesti kestävä talouskasvua, vihreää taloutta. Globaaleista ympäristöongelmista ilmastomuutos uhkaa erityisesti kehitysmaita. Köyhimmät kehitysmaat ovat eniten riippuvaisia maanviljelystä, ja suuren haavoittuvuutensa vuoksi niiden sopeutumiskyky on heikko. Ilmastomuutoksen vaikutukset kohdistuvat siten voimakkaimmin köyhimpiin alueisiin ja väestöosiin. Ilmastomuutoksen ja kehityspoliitiikan integroiminen osana kestävä kehityksen politiikkaa edellyttää köyhien maiden sopeutumiskyvyn vahvistamista ja vähähiilisen, kestävä kehityksen edistämistä, samalla kun yhteiskuntien rakenteita yleensä vahvistetaan.

Maailman väkiluku kasvaa vuosittain 80 miljoonalla ihmisellä; tästä 90 prosenttia köyhissä maissa. Sosiaaliseen ja yhteiskunnalliseen kehitykseen liittyvät tavoitteet, kuten naisten aseman parantaminen, koulutus ja lisääntymis-terveydenhoidon kehittäminen ovat välttämättömiä väestönkasvun hillitsemiseksi kehitysmaissa kestävälle tasolle. YK arvioi väestönkasvun taittuvan vuoden 2050 tienoilla, mikä tukee kestävä kehityksen toteutumista.

Suomi pyrkii uudella kehityspoliittisella ohjelmalla kestävä kehityksen kolmen ulottuvuuden parempaan yhteensovittamiseen sekä kestävä kehityksen maailmanlaajuisen hallinnan vahvistamiseen sekä uusien mittareiden laajaan käyttöön ottoon muun muassa Rio+20-prosessissa.

⁴ OECD Environmental Outlook to 2050. The Consequences of Inaction. Nopeasti toimien olisi vielä mahdollista, että maailmanlaajuiset kasvihuonekaasupäästöt saavuttavat huippunsa ennen vuotta 2020 ja maailman keskiarvolämpötilan nousu rajoitetaan 2°C:een, joskin tämä mahdollisuus etääntyy. Katsauksen mukaan hiilen maailmanlaajuinen hinta voisi vähentää vuoden 2050 kasvihuonekaasupäästöjä lähes 70 % vertailukohdan mukaisesta tilanteesta ja rajoittaa kasvihuonekaasupitoisuuden 450 ppm:ään. Tämä hidastaisi talouskasvua keskimäärin 0,2 prosenttiyksikköä vuodessa ja maksaisi vuonna 2050 noin 5,5 % maailmanlaajuisesta BKT:stä. Toimimattomuuden kustannukset voisivat olla jopa 14 % maailman keskimääräisestä kulutuksesta henkeä kohden mitattuna.

Työn painopisteitä ovat ihmisoikeuksia edistävä, demokraattinen ja vastuullinen yhteiskunta; osallistava ja työllistävä vihreä talous; luonnonvarojen kestävä hallinta ja ympäristönsuojelu sekä inhimillinen kehitys. Kaikessa työssä huomioidaan kolme läpileikkaavaa periaatetta: sukupuolten tasa-arvon ja ilmastokestävyyden edistäminen sekä eriarvoisuuden vähentäminen.

Kehityspoliittinen ohjelma tukee hyvin Rio+20-prosessin tavoitteita. Vihreän talouden ja luonnonvarojen kestävä käytön avulla kehitysmaat pystyvät edistämään omien, yleensä luonnonvaroiltaan runsaiden, maidensa kehitystä ja hyvinvointia. On tärkeää, että kehityspoliittikalla ja -yhteistyöllä tuetaan luonnonvarojen kestävä käyttöä, ympäristönsuojelua ja luonnon monimuotoisuutta, mikä edistää samalla muitakin tärkeitä tavoitteita, kuten yhteiskunnallista vakautta, sopeutumista ilmastonmuutokseen, ruokaturvaa ja vesivarojen kestävä hallintaa.

Luonnonvarojen kestävä käytön toteuttaminen käytännössä

Kestävä kehitys ei voi edetä, elleivät yhteiskunnan organisaatiot ja infrastruktuuri tue kestäviä valintoja ja helpota niiden toteuttamista. Tarvitaan politiikkatoimia vihreän talouden perustan rakentamiseksi ja investointien ohjautumiseksi energia- ja materiaalitehokkuutta edistäviin teknologioihin ja konsepteihin.

Kestävä kehityksen edistämisen hankkeet lähtevät kuitenkin käytännössä paikallisista toimista. Aidot rakenteelliset muutokset lähtevät kentältä, paikallisista toimista, eivät laajojen strategioiden toimeenpanosta. Uusia oivalluksia

ja konsepteja voidaan muotoilla paikallisella tasolla ja toisten hankkeista oppien. Uskoa vihreän talouden mahdollisuuksiin vahvistavat monet hyvät kokemukset, kuten Uudenkaupungin työllisyyden myönteinen kehittyminen Kohti hiilineutraalia kuntaa (HINKU) -hankkeessa. Paikallislähtöisessä toiminnassa ongelmaksi eivät muodostu toimeenpanon puutteet, kuten niin usein sinänsä arvokkaiden valtakunnallisten strategioiden osalta.

Toisaalta kansalaisten tulee viime kädessä saada itse tehdä elintapojaan koskevat päätökset. Vihreä talous eli kestävä talous tarkoittaa ennen kaikkea kulutus- ja tuotantojärjestelmämme rakenteiden muuttamista kestäviksi; energiantuotantojärjestelmät, liikkuminen, ruoantuotanto, asuminen. Kysymys on siten kuluttajien, meidän kaikkien, valinnoista ja toimintatavoista.

Politiikassa tulee välttää kuluttajien syyllistäminen. Sen sijaan tarvitaan politiikkaa, joka tarjoaa tavallisille kansalaisille ja yrityksille positiivisia toiminnan vaihtoehtoja sekä työtä ja hyvinvointia. Vain kestävä talouskasvun kautta on mahdollista kehittää uutta teknologiaa, jota tarvitaan luonnonvarojen kestävä käytön edistämiseksi ja kestävä kehityksen käytännön toteuttamiseksi. Vihreä, kestävä talous muodostaa perustan Suomen kilpailukyvyille ja menestymiselle sekä ihmisten hyvinvoinnille tulevaisuudessa.

Lausunto

Lausuntonaan ympäristövaliokunta esittää,

että ulkoasiainvaliokunta ottaa edellä olevan huomioon.

Helsingissä 22 päivänä maaliskuuta 2012

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Martti Korhonen /vas
vpj. Rakel Hiltunen /sd
jäs. Antti Kaikkonen /kesk
Pauli Kiuru /kok
Jukka Kärnä /sd
Jari Lindström /ps
Tapani Mäkinen /kok

Martti Mölsä /ps
Sirpa Paatero /sd
Sari Palm /kd
Anni Sinnemäki /vihr
Mirja Vehkaperä /kesk
vjäs. Pirkko Ruohonen-Lerner /ps.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Marja Ekroos.